

Published by
BYELORUSSIAN-AMERICAN
ASSOCIATION, Inc., U. S. A.
and BYELORUSSIAN
CANADIAN ALLIANCE

беларус

ЧАСАПІС БЕЛАРУСАУ ПАУНОЧНАЕ АМЭРЫКІ

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER OF NORTH AMERICA

Год XVI. № 100

Ліпень 1965.

NEW YORK — TORONTO

July 1965.

Vol. XVI. № 100

ВЫПУСКАЮЧЫ СОТЫ НУМАР „БЕЛАРУСА”

Першы нумар „Беларуса” быў датаваны 20 верасьнем 1950 году. Ад гэна гасу часу мінула ўжо бязмала пятнаццаць год, на працягу якіх выйшла сто нумароў газеты. Лічба ста — пры усях аbstавінах — гэта дасягненне. Тым ня меней, гэтае дасягненне навет у нашых эміграцыйных умовах малю-б быць шмат большым, што давала-б поўна права заслужана ім хваліца.

Таму й адзначаем гэты сьціплі наш юбілей не патое, каб маніфэставаць нашыя дасягненныя ды чакаць прызнання ў пахвалу. Надварот, адзначаем яго патое, каб пры гэтай нагодзе лішні раз падчыркнуць канечную патрэбу мець у Вольным Съвеце сваю нацыянальную прэсу. А ў моц гэтых патрэбай „Беларус”, як орган наша палітычнае эміграціі ў Паўночной Амэрыцы, мусі-бы выходзіць стала й рэгулярна бязь ніякіх перабояў і перапынкаў.

Выпускаючы пятнаццаць год тады першы нумар „Беларуса”, Рэдакцыя ставіла перад сабой дзве галоўныя мэты. Адна з іх была сфермуляваная ў перадавічным артыкуле першага нумара гэтак: „Найважнейшай прычынай, што спанукнула нас да выдавання газеты — гэта неабходнасць інфармаваць уесь цывілізаваны свет аб падзеях у Беларусі, выясняючы працу аб імкненнях і ідэях Беларускага Народу ў ягоным змаганні з акупантам, ды змагацца з усёй той маною, хваліштим і баламуцтвам нашых варагоў, якія яны сеюць праз сваю прэсю сярод нашых лодзей у Амэрыцы”.

Гэтае заданне, якое ставіла перад сабой газета „Беларус” пятнаццаць год таму, поўнасцяй актуальнае ё сяньня ды астаненца на менш актуальным і будучыні. І трэба з гордасцю адзначыць, што ў гэтай дзяяліцы — у дзяяліцы інфармаваныя Вольнага Съвецу аб імкненнях і ідэях Беларускага Народу ў ягоным змаганні з акупантам — наша эміграцыя, а ў тым ліку і газета „Беларус”, зрабіла німала. Гэта добра бачыць кожны той хто ўважліва сочыць за дзяянасцю нашай эміграцыі ў Амэрыцы.

Другой мэтай, якой мела слухаць наша газета, было, як піса-лася ў той-же перадавіце, „избралку ўзяцца за руки старой і новай эміграцыі ды ёсьці тым съятым беларускім ільхам, прызначаным нам Богам, на які стаў ужо уесь Беларускі Народ у краі — ільхам да Вольнай і Незалежнай Беларускай Народнай Рэспублікі”.

Рукою гэтай, якую працягвае новая беларуская эміграцыя да старой, і ёсьці налаг часапіс — „БЕЛАРУС”.

Нажаль, гэтага задання новая беларуская эміграцыя на ўсіх была выканана. І гэта з незалежных ад яе прычыны. Выехаўши ў Амэрыку перад Першай сусветнай вайной, калі на бацькаўшчыне яшчэ было масавай нацыянальнай сведамасці, а беларускі адраджэнскі рух быў адно ў зародку, старыя эмігранты, паводле сваёй рэлігійнай прыналежнасці, праваслаўныя паталі ў арбіту расейскіх упłyvaў, а каталікі — польскіх. Спрабы новае эміграцыі вярнуць сваіх суродзічаў із старое эмірацыі да роднае беларушчыны не далі спадзіваных вынікаў. Старая беларуская эміграцыя, паза адзінчымі вынікткамі, аказалаася страчанай для беларускай нацыянальнай справы.

Але гэтага задання працягвання рукоі выконвалася ў дасягненіі да новай эміграцыі. „Беларус” стаўся тым ідайным і культурным нацыянальным вязом, што задзіночвала расцягнувшую на паўночнаамэрыканскім кантынэнце новую эміграцию ѹ памагала трывамаць яе ѿлад-

нэй беларускай сям'і. Гэтае заданне з кожным годам набірае шторогে большае важнасці. Ня будзем выдаць пятнаццаць год, на працягу якіх выйшла сто нумароў газеты. Лічба ста — пры усях аbstавінах — гэта дасягненне. Тым ня меней, гэтае дасягненне навет у нашых эміграцыйных умовах малю-б быць шмат большым, што давала-б поўна права заслужана ім хваліца.

Было напэуна ѹ трэцяе заданне, якое ставілі перад сабой выдаўцы ѹ рэдактары „Беларуса” пятнаццаць год таму, хоць у перадавіцы першага нумару яго не назвалі. Не назвалі, відаць, таму, што ўважалі яго сама сабой ясным і зразумелым. Гэта — рэгістраваці і дадумэнтаваці на бачынах газеты падзеі ѹ факты з жыцця ѹ дзейнасці Беларуса ў Вольным Съвеце для будучай гісторыі. Важнасць і гэтага задання, хіба-ж, нікто таксама не будзе аспрэчваць.

Беларуска-Амэрыканскіе Задзіночанні на сваім 10-ым Кангрэсе 1-2 чырвена 1963 году, улічваючы патрэбу роднага друкаванага слова, пастановіла выдаваць у далейшым „Беларуса” рэгулярна прынамсі адзін раз у месяц. Выбраная на гэтым Кангрэсе Галоўная Управа БАЗА гэтую пастанову выканала.

Улічваючы адноўкасць аbstавінаў жыцця ѹ супольнасці нацыянальных інтэрсаў Беларуса ў ЗША й Канадзе, успомнены Кангрэс БАЗА пастановіў зрабіць патрэбныя заходы, каб выдаваць „Беларуса” супольнымі сіламі ѹ для супольных патрэбаў разам із Згуртаваннем Беларуса ў Канады. Гэтае

апошніе нашу ініцыятыву поўнасці падтрымала ѹ ахвотна далучылася да супольнай акцыі. Апрача ѹсю іншага, выданніе супольнага органу Беларусамі ЗША й Канады замацавала яшчэ большесць супрацоўніцтва нашых суродзічаў гэтых суседніх краёў.

Гэтакім парадкам мы пераступаем

цераз соты нумар нашае газеты ѹ хутка ўвойдзем у шаснаццаты год ейнага выдавання. Мы становіка наважаныя весьці нашу работу так, каб газета выходзіла стала ѹ рэгулярна ѹ каб якнайлепш выканала вышэй азначаныя нацыянальныя ѹ грамадскія функцыі. Але гэта будзе залежыць у першую чаргу ад шырокіх колаў нашага грамадства. Першае, ад таго, на сколькі грамадзтва дасыці нам сваё маральнае падтрыманьне, а людзі пяра будуть з намі актыўна супрацоўнічаць. Другое, будучыня „Беларуса” будзе залежыць таксама ѹ ад таго, на сколькі грамадзтва прыйдзе яму ѹ з грошовым падтрыманьнем. Бюджэт газеты складаецца вылучна з падпісной платы ды ахвяраў плаасовыя суродзічаў, што поўнасцій дацінаваючы нацыянальную ролю роднага друкаванага слова.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім заклікам памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газета „Беларус” магла якнайлепш вывязацца з узятых на слабе заданняў.

Адзначаючы гэты наш сьціплі юбілей, мы ѹ звязраемся да наўгрудных суродзічаў у ЗША й Канадзе з грамадскім закліком памагаць нам адным і другім, каб газ

BIE L A R U S

Byelorussian Newspaper of North America

Published monthly by

BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.

and BYELORUSSIAN CANADIAN ALLIANCE

Address in U.S.A.: 166 — 34 Gothic Drive, Jamaica, N. Y. 11432.

Address in Canada: Byelorussian Canadian Alliance

524 St. Clarence Avenue Toronto 4, Ont.

Subscription \$ 4.00 yearly.

БЕЛАРУС — Беларуская газета Паўночнае Амэрыкі

Выходзіць месячна.

Выдаюць: Беларуска-Амэрыканскія Задзіночаныне

й Згуртаваныне Беларусау Канады.

Выпіска з перасылкау — 4 дал. на год.

“БЕЛАРУС” I “БАЦЬКАЎШЧЫНА”

Съведамы Беларус не пакідае гутарыца пабеларуску, і таму род ягоны беларускі трывае беспералыпна, вечна. А той Беларус, што пакідае сваю мову, пакідае ёй імя нацыянальнае, а род ягоны прападае бяссыследна, губіцца.

Гэтая звяза адбываецца якраз і перадусім сядрод эміграцыі. Для яе асабліва неабходна трыміца свае роднае мовы, мець і далей разъвіваць сваё роднае друкаванае слова, бо іншакі пагражает ёй няўхільная згуба.

Улчываючы гэтую неабходнасць роднага друкаванае слова, беларуская інтэлігенцыя, што пасля зачанчэння Другой сусветнай вайны апынулася ў вольным съвеце, узялася за выдаваныне беларускіх кніжак, часапісаў і газетаў. Незадоўга пасля вайны заснавалася ў Заходній Нямеччыне газета „Бацькаўшчына”, а трохі пазней на амэрыканскім кантыненце зявілася газета „Беларус”. З ходам часу гэтыя газеты сталіся найболыш ус-

тойлівымі ѹ найболыкі папулярнымі сядрод беларускай эміграцыі.

Не за гарамі той час, калі газета „Бацькаўшчына” будзе адзначаць свой 1000-ы нумар. А газета „Беларус” адзначае сяньня выхад 100-га нумару. Дык няхай-жа газета Беларусы, што выдаюць і спрычняюць да выдаваныя гэтых газетаў, бо праца іхна, съведамая ѹ адданая, ужо дала прыгожыя плёні. Няхай-жа ўсе без вынятку Беларусы яшчэ мачней і ахварні, чымся дагэтуль, падтрымуюць сваю выдавешкую справу.

Ейнае значаныне ѹ роля ѹ нашай нацыянальнай дзейнасці — вялізарная. Нашыя поспехі на выдавецкай ніве запоўніваюць нас, што газета „Беларус” і газета „Бацькаўшчына” згуртуюць вакол сябе яшчэ большыя нацыянальныя сілы, якія так ці ѹначай заважаюць пры адбуваніе Вольнай і Незалежнай Беларусі.

А. Міцкевіч

ПЭКІН I МАСКОУСКІ КАЛЯНІЯЛІЗМ

У газэце „Лінг Айленд Прэс” за 23 травеня сёлета быў зъмешчаны артыкул сп. Горста Пэцала пад загалоўкам „Чырвоны Кітайцы пепроносяць змаганыне ў СССР; яны намагаюцца ѹзбудзіць савецкія нацыянальныя мяшшыні”. Аўтар адзначае, што ўздымаючы пытаныне расейскага каліянялізму ў Савецкім Саюзе, Кітайцы б'юць у найбольш балочнае месца савецкага рэжыму. У сваім артыкуле сп. Пэцаль пералічае нерасейскія нацыянальнасці СССР, што складаюць бадай палавину савецкага жыхарства. Ён успамінае ѹ пра 8 міліёнаў Беларусаў.

З артыкулу даведваемся, што ўлетку 1963 году чырвоны Кітай пачаў перакідаць у азіяцкія раёны Савецкага Саюзу адмысловы вымікалены агітатараў. Адбылося колыкі збройных пагранічных сутынчак. Кромль умацаваў цяпер савецка-кітайскую мяжу калочым дротам, патрульнымі вышкімі ды радарнымі абсталяваньнімі. Сачыць аднак мяжу, што цягнецца на дзве тысячы міляў (прыблізна 3.200 км.), савецкім пагранічнікам даволі цяжка.

Камуністычны Кітай, піша сп. Пэцаль, ня толькі сам мае прэтэнзіі

да сумежнае савецкага тэрыторыі, але падтрымвае таксама ѹ іншых у падобных намаганнях. Гэтак, прыкладам, Пэкін памагае Румыніі вярнуць назад Малдавію, што па Другой сусветнай вайне была далучаная да Савецкага Саюзу. Актыўна дзейнічаюць дыпламаты камуністычнага Кітая і ѹ шмат якіх іншых кірунках. Па сталіцах Заходняе Эўропы яны прарабуюць навязаць лучшыя з прадстаўнікамі розных альтырасейскіх групоў. У кніжных магазыніах Лёнданду, даведваемся з артыкулу, кітайскія дыпламаты выкупілі ўсе экзэмпляры кнігі ў ангельскай мове „Расейскі каліянялізм на Украіне.”

Аб гэтым трэба памятаць

Яшчэ ў 1942-м годзе аўтавісія быў на Беларусі нехта Радзіёнаў. Ён ачольваў расейскую брыгаду, што разам з немецкімі войскамі СС працівіла змаганыне — біццам-бы — із савецкімі партызанамі. У запраўднасці брыгада Радзіёнаў, якая славілася сваймі зверствамі, змагалася на гэтулькі з партызанамі, колькі з мірным беларускім жыхарствам, палячи вёскі ѹ забіваючы бязвінных людзей. Вакол імя Радзіёнаў стварылася была неўзабаве панурая слава, але дакладных вестак пра ўсе ягоныя злачынствы на Беларусі ў тых часы сабраць не ўдалось.

І вось, дніамі, трапіў мне ѹ руку 2-гі нумар часапісу „Полымя” за люты 1965-га году, выдаваны Саюзам Пісьменнікаў БССР у Менску. У часапісе гэтым быў зъмешчаны ўрываў успамінай Рамана Мачульскага, што ў часах 2-е сусветнай вайны быў зъмешчаны ў беларускіх лясох. Першыя апрацоўкі супраць іх правёў Гіль-Радзіёнаў на Магілёўшчыне, у Быхаўскім раёне. Прыканцы-я 1942-га году дружына Гіль-Радзіёнаў была перакіната ў Случчыну. Тутака, разам з батальнамі немецкімі СС, дружына Радзіёнаў правяла „супроцьпартызанску” акцыю ў Жытковіцкім і Ленінскім раёнах, рабуючы якіх дружына Гіль-Радзіёнаў была перакіната ў Случчыну. Тутака, разам з перакінатаючымі супрацьпартызанску акцыюю, дружына Радзіёнаў змагалася з партызанамі, што атаябалаўся ў беларускіх лясох. Першыя апрацоўкі супраць іх правёў Гіль-Радзіёнаў на Магілёўшчыне, у Быхаўскім раёне.

Прыканцы-я 1942-га году дружына Гіль-Радзіёнаў была перакіната ў Случчыну. Тутака, разам з перакінатаючымі супрацьпартызанску акцыюю, дружына Радзіёнаў змагалася з партызанамі, што атаябалаўся ў беларускіх лясох. Першыя апрацоўкі супраць іх правёў Гіль-Радзіёнаў на Магілёўшчыне, у Быхаўскім раёне.

У канцы сакавіка 1943-га году дружына Гіль-Радзіёнаў была зноў перакіната, гэтым разам з мястэчкам Лужкі, Глыбоцкага раёну. Была съязненая з Польшчы ў Лужкі й дружына Блажэвіча. Абедзве дружыны злучэнням, злучыліся ѹ гэтак паўсталі „Першая руская нацыянальная брыгада” пад камандваннем падпалкоўніка Гіль-Радзіёнаў. Улетку 1943-га году брыгада Гіль-Радзіёнаў была накіравана на змаганье з партызанамі ў паўночную частку Меншчыны. Яшчэ будучы ў Глыбоцкіх лясах, Гіль-Радзіёнаў прымусова мабілізаваў у сваю брыгаду.

СЛОВА МАЕ ЧЫТАЧ

Абавязак нацыянальнае працы

Найпершай і найважнейшай перадумовою нацыянальнае працы є спаўніць нацыянальнае абавязак.

Адзін мой знаёмы часта падтрафае: „Чаму гэта ѹ іншых працуюць у вахвоту, затым, што гэта прыемна, а ў нас Вялікаліціўно (Беларус) вымагаюць працы з абавязку?” Гэтак кака людзіна, каторая напэўна ўвахвае сібе за добрага Вялікаліціўна. Гэта людзіна, відавочна, бача ѹ іншых адно тое, што там рабяць дзеля прыемнасці, а працы з абавязку ня бача. Прымеж таго ўсюдых, у ўсіх народу працуюць, першыя, з абавязку, другое, з абавязку і заразом з прыемнасцю, якія з любою ѹ, трэціе, працуюць дзеля прыемнасці. Апошняя праца найлягчэйшая, найменей важная, а часта ѹ якія праца, а гульня. Напэўна і ў дзікуючы народу праца не абходзіцца без працы абавязковай.

Аж дзіва, што некаторыя на бачаць абавязковай працы ѹ народу гаспадарствавых. Гэта-ж ваенная служба є найціжнейшай працы абавязковай. Таксама падаткі. Скажуць, што падаткі на праца, а плаці; але каб заплатіць, трэба заробіць. Дык і падаткі — праца. На колькі праца з абавязку ѹ працаюць канечнай, відаць із таго, што найважнейшыя галіны працы — вайсковую службу ѹ падаткі — гаспадарствавых ўсюдых учынілі прымуснымі, каб загарнуць да абавязковай працы ѹ іх, што яе не разумеюць.

Затым, што ѹ гаспадарствах у вя-

лікай меры абавязковая праца є з прынукі, у народу гаспадарствавых праца самахотная з абавязку на кідацца ў вочы. Але ѹ тут без яе не абходзіцца. Ці-ж грамадзкі кантроль, рупніцтво праз пайనенне праваў, паправіх, прытарнаванне да жыццёвых патрабаў на ё працаю? Тут бывае, што грамадзкі нагляд над працаю ўрадовай, крытыка ѹ таж сама ўтажсамлююцца з працаю. А колькі ў Задзіночаных Гаспадарствах ё ўстаноў, што існуюць на самахотнае аброкі! Ці-ж не пайсталі яны із самахотнага абавязку? Прыгледзіцесь ѹ пабачыце шмат рознай самахотнае працы абавязковай ѹ народу гаспадарствавых, не залежных, і значаныне ѹ вялізарнае. Ведама, што ѹ вялікая частка ўсюдых, што працуюць за плату, як ураднікі ѹ іншыя, не абмежуе плаціць свае рулиасці да нацыянальнага добра. Можна шмат сказаць, што без абавязковай працы самахотнае гаспадарствы не ўдзяржаліся-б, бо самахотная праца ідэйная, бязъ ідэі-ж нічога няма, аднае прынужнікі не дадолю.

Замест прымуснае ѹ самахотнае працы абавязковая ѹ народу гаспадарствавых, у народу безгаспадарствавых з канечнайсці мае быць абавязковая праца толькі самахотная. Дык яе мае быць шмат балей, чымся ў народу гаспадарствавых ўсюдых учынілі прымуснымі, каб загарнуць да абавязковай працы ѹ іх, што яе не разумеюць.

Замест прымуснае ѹ самахотнае працы абавязковая ѹ народу гаспадарствавых, у народу безгаспадарствавых з канечнайсці мае быць абавязковая праца толькі самахотная. Дык яе мае быць шмат балей, чымся ў народу гаспадарствавых ўсюдых учынілі прымуснымі, каб загарнуць да абавязковай працы ѹ іх, што яе не разумеюць.

Замест прымуснае ѹ самахотнае працы абавязковая ѹ народу гаспадарствавых, у народу безгаспадарствавых з канечнайсці мае быць абавязковая праца толькі самахотная. Дык яе мае быць шмат балей, чымся ў народу гаспадарствавых ўсюдых учынілі прымуснымі, каб загарнуць да абавязковай працы ѹ іх, што яе не разумеюць.

Я. Станкевіч

47-ЫЯ УГОДКІ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ ГРУЗІІ

У нядзелю 6 чырвяня сёлета Грузінскіх Задзіночаных у ЗША ладзіла ў гатэлі Рузвэльт у Нью Ёрку ўрачыстасць съяткаваныне 47-ых угодак абавешчаныя дзяржавай незалежнасці Грузіі.

Незалежнасць Грузіі была абавешчаная Грузінскім парламентам 26 травеня 1918 году. Адразу-ж пасылья гэтага Грузіі была вызываная як незалежная дзяржава вялікімі альянтамі Першасце сусветнае вайны ѹ 30-ма іншымі краямі, у тым ліку ѹ Савецкім Саюзам. Не зважаючы на гэта, савецкая армія пакаціла ў 1921 годзе Грузію ѹ установіла ў ёй камуністычны лад. Гераічны грузінскі народ ніколі, аднак, не пагаджаўся із сілаю нажінутае няволі ѹ ахварні змагаўся ѹ разам з іншымі паваленімі бальшавізмам народамі.

З прывітальнай прамовай ад Беларусаў выступаў на съяткаваныне старшыня Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаныя д-р Ст. Станкевіч. Абавязкам кожнага Беларуса падтрымаць грашова собескую газету „Беларуса”

и віда ў ёй камуністычны лад. Гераічны грузінскі народ ніколі, аднак, не пагаджаўся із сілаю нажінутае няволі ѹ ахварні змагаўся ѹ разам з іншымі паваленімі бальшавізмам народамі. Аднак, кроў іншіх ахварніх змагаўся — беларускіх юнакў і іхнага ахвярніка Радзіёна. Які піша Мачульскі, асабліва паддзейнічай на яго разгром наемніцае арміі на Курскай Дузе. Радзіёна разумеў, што Немцы прыграюць вайну ѹ трэба неялкі разаў тавараў. Адзінам выхадам з падтрымкі Грузіі было вызываніе яны пераходзе да савецкага парыту. З гэтаю мэтаю Радзіёна разумеў, што Немцы прыграюць вайну ѹ трэба неялкі разаў тавараў. Адзінам выхадам з падтрымкі Грузіі было вызываніе яны пераходзе да савецкага парыту. З гэтаю мэтаю Радзіёна разумеў, што Немцы прыграюць вайну ѹ трэба неялкі разаў тавараў. Адзінам выхадам з падтрымкі Грузіі было вызываніе яны пераходзе да савецкага парыту. З гэтаю мэтаю Радзіёна разумеў, што Немцы прыграюць вайну ѹ трэба неялкі разаў тавараў. Адзінам выхадам з падтрымкі

БЕЛАРУС, № 100, — 1965

3

ЮРКУ ВІЦЬБІЧУ - 60 ГОД

Выдатнаму беларускаму пісьменніку ўзвыненцу, здольнаму журналистаю й гарачаму беларускаму патрёту Юрку Віцьбічу споўнілася ў мінулым месяцы шэсцьдзесят год. Больш за палавіну гэтага часу, — бо роўна трыцаць шэсцьць год, — Юрка Віцьбіч бесьперапынна дзеяны ў беларускай літаратуре, як аўтар шматлікіх апавяданняў, аповесіяў, мастацкіх нарысаў ды публіцыстычных артыкулаў і фэльтонаў.

Кідающца перадусім у вочы дзівее вельмі харэстэрная для Віцьбічава творчасці асаблівасці. Адна з іх — гэта глубокае, самым пісьменнікам перажытае патрыятычнае пачуцьцё, якім да берагу насычаны ўсе бяз вынітку ягоныя творы. Другая, што вяжыцца арганічна з першай — гэта шчырасць і беспасярднісць устрымманыя пісьменнікам і такое-ж шчырае й беспасярдніе перадаванне чытачу ўсіх звязаў нацыянальнага жыцця ў падзеях, што паслужылі тэмамі для ягоных твораў.

Вось чаму Віцьбічава творчасць, апрача сваіх чиста мастацкіх якасцяў, мае ўяўлівую выхаваўчыя — нацыянальныя й грамадскія функцыі. Непахісная нацыянальная ідэя ў грамадской прынцыпівасці, шчыра аўтарам перажытае й памастацку выказаная, заўсёды глубокае ўражжае ў палоніцу чытача. Уздзеяніе Віцьбічавых твораў на чытача асабліва глубокае й непримічальная яшчэ й дзялікоўчая таму, што сваіх ідэяў і паглядаў пісьменнік не накідае яму, а яны самі арганічна выцякаюць з разъвіцьця яснасці беларускага народу. У гэтай галіне сваіх творчасці Юрка Віцьбіч незраўнаны мастак.

Дзіве асноўныя тэматычныя кропкі Віцьбічавых твораў: гісторычныя, што апінуліся на чужыне, зумішчныя заміцацца літаратурнай творчыні

Юра Віцьбіч

ная мінуўшчына беларускага народа, асабліва ейныя змагарныя й граічныя бакі, і беларуская народная творчасць, якая таксама творыць як-бы другі раздзел нашае мінуўшчыны, легендарны съвет народнага жыцця. Цяжка было-бы прыдумаць больш аднадвіненія за гісторычную і легендарныя тэмамі дзеля мастацкага адлюстравання ў ідэяна-га асансаванія нацыянальнае існасці беларускага народу. У гэтай галіне сваіх творчасці Юрка Віцьбіч незраўнаны мастак.

Беларускія паэты ў пісьменнікі, што апінуліся на чужыне, зумішчныя заміцацца літаратурнай творчыні

ПРОЙДЗЕНЫМІ ШЛЯХАМІ

Пісьменнік Юрка Віцьбіч (Юры Стукаліч) нарадзіўся 2 чырвеня ст. ст. 1905 г. у горадзе Вялікія на Віцебшчыне, у сям'і сяўтара. Вучыўся ў гімназіі ў педагогічным тэхнікуме. Аднак у набыцці ведаў яму галоўным чынам дапамагаў вялікай кніжніца ягоных бацькоў. Пасля сканчэння тэхнікуму настаўніцаў яму не дазволілі з прычыны „са-цыяльна чуждага паходжання”.

З 1922 па 1932 год працуе на маскоўскіх хемічных заводах, каб здаўшы права на вышэйшую асьвету. Атрымалае яму ўсё-ж не пашанавалі. У часе аварыі на вайсковага хемічнага завода ён атруціўся фасенам і стаўся інвалідам працы. Пасля гэтага выехаў з Масквы на Беларусь.

Пісьменнік Віцьбіч пачаў яшчэ ў Маскве. Псэудонімам яму паслужыла рэчка Віцьба, ад якое дастаў свой назоў улублены ім Віцебск. Першыя ягоныя апавяданні „Як загінуў Ясь” з'явіліся ў № 9-10 часопіса „Узвышша” за 1929 г. Далей творы пісьменніка часта друкуюцца ў часопісах „Узвышша”, „Полымя”, „Маладняк” і ў літаратурных дадатках да розных газетаў. Між іншым, ягоны аповесію „Ціхая Руба” распечатала ў 1932 г. першы нумар новага часопіса „Полымя Рэвалюцыі”.

Юрка Віцьбіч меў дзівье кніжкі сваіх твораў — „Смерці Грмы Лаймін” (1932) і „Формула супраціўлення касціц” (1937). Падрыхтаваную ім да друку кніжку „Лішона Габоў Біррушалайм” забараніў Літбел. А кніжку „Як ездзіў у Конга пан Прун’е” ён сам забраў назад з Велдзіржвыдавства, не згадзіўся з роцэнзіяй ейнага рэдактара.

Яшчэ жывучы ў Маскве, Ю. Віцьбіч увайшоў у склад роднага яму па сваіх імкненнях літаратурнага згуртавання „Узвышша”. На той час і пазней прыпадае цкаванне яго з боку камуністікі і асабліва за аповесі ў „Лішоні Габоў Біррушалайм”, назоў якое ў перакладзе із стараўгардскай мовы азначае — Налетася сустрэнемся ў Ярусаліме. Найболышага развою гэтае ганенне не набывае ў часе (1934) так званае реформы беларускага правапісу, калі пісьменніку закідаецца за съмечванне мовы архаізмамі і паветалізмамі, а літаратуры варожымі савецкай речасці горючымі. Завяршальні адбітае ўсё гэтае знайшло ў вялікім артыкуле „Нашы аўтавацьцяны Ю. Віцьбіч” („Літаратура і Мастацтва”) за подпісамі

тагачасных камуністычных слупоў — А. Аляксандровіча, М. Клімковіча і М. Лынькова.

Калі замест гвалтоўна злікідваных літаратурных згуртаванняў, а ў першую часу „Узвышша”, паўстала алагулены калгас — Саюз Савецкіх Пісьменнікаў БССР, Юрку Віцьбічу на прынялі на толькі ў склад ягоных сяброў, але ў канцыдатаў. Яго не арштавалі, перад ім не зачынілі дзвераў часопісаў. Навет больш — тагачасныя крыйтыкі заўважылі нейкія съяды, так званае, перабудовы ў гэткіх апавяданнях, як — Курт Лебэ аналізуе азот”, „Адоніс”, „Альдзебаран”, „Аргон (O₂ — 0,1%)” і г. д., самія назовы якіх съветчады вылучна аб штучнасці. Аднак, ніхто, як сам пісьменнік, вычував, што апінуўся на бездарожжы. І ўсё-ж яму пашанавала знайсці адтуліну ў тых непрыяльных для творчасці абставінках.

Пасля вайны Юрка Віцьбіч, разам з нашай выдатнай пісьменніцай

свайм родным Вялікім, дзе ў верасьні 1941 г. стаўці помнік на парогах брацкіх могілках блізу 1000 вялікіх паўстанцаў і партызанаў, расстрэляных бальшавікамі пасля славутага Вялікага паўстання 1918 г., у якім ён сам удзельнічыў хлапчуком. Пазыція, пераехаўшы сяўпрышта ў Віцебск, а потым у Менск, супрацоўнічае ў розных антыфацісткіх выданнях. А ў канцы вайны працуе, як работнік у буйраў Німеччыны.

Пасля вайны Юрка Віцьбіч, разам з нашай выдатнай пісьменніцай

з'явіўся на вялікім Вялікіх, дзе ў верасьні 1941 г. стаўці помнік на парогах брацкіх могілках блізу 1000 вялікіх паўстанцаў і партызанаў, расстрэляных бальшавікамі пасля славутага Вялікага паўстання 1918 г., у якім ён сам удзельнічыў хлапчуком. Пазыція, пераехаўшы сяўпрышта ў Віцебск, а потым у Менск, супрацоўнічае ў розных антыфацісткіх выданнях. А ў канцы вайны працуе, як работнік у буйраў Німеччыны.

Пасля вайны Юрка Віцьбіч, разам з нашай выдатнай пісьменніцай

з'явіўся на вялікім Вялікіх, дзе ў верасьні 1941 г. стаўці помнік на парогах брацкіх могілках блізу 1000 вялікіх паўстанцаў і партызанаў, расстрэляных бальшавікамі пасля славутага Вялікага паўстання 1918 г., у якім ён сам удзельнічыў хлапчуком. Пазыція, пераехаўшы сяўпрышта ў Віцебск, а потым у Менск, супрацоўнічае ў розных антыфацісткіх выданнях. А ў канцы вайны працуе, як работнік у буйраў Німеччыны.

Пасля вайны Юрка Віцьбіч, разам з нашай выдатнай пісьменніцай

з'явіўся на вялікім Вялікіх, дзе ў верасьні 1941 г. стаўці помнік на парогах брацкіх могілках блізу 1000 вялікіх паўстанцаў і партызанаў, расстрэляных бальшавікамі пасля славутага Вялікага паўстання 1918 г., у якім ён сам удзельнічыў хлапчуком. Пазыція, пераехаўшы сяўпрышта ў Віцебск, а потым у Менск, супрацоўнічае ў розных антыфацісткіх выданнях. А ў канцы вайны працуе, як работнік у буйраў Німеччыны.

Пасля вайны Юрка Віцьбіч, разам з нашай выдатнай пісьменніцай

з'явіўся на вялікім Вялікіх, дзе ў верасьні 1941 г. стаўці помнік на парогах брацкіх могілках блізу 1000 вялікіх паўстанцаў і партызанаў, расстрэляных бальшавікамі пасля славутага Вялікага паўстання 1918 г., у якім ён сам удзельнічыў хлапчуком. Пазыція, пераехаўшы сяўпрышта ў Віцебск, а потым у Менск, супрацоўнічае ў розных антыфацісткіх выданнях. А ў канцы вайны працуе, як работнік у буйраў Німеччыны.

Пасля вайны Юрка Віцьбіч, разам з нашай выдатнай пісьменніцай

з'явіўся на вялікім Вялікіх, дзе ў верасьні 1941 г. стаўці помнік на парогах брацкіх могілках блізу 1000 вялікіх паўстанцаў і партызанаў, расстрэляных бальшавікамі пасля славутага Вялікага паўстання 1918 г., у якім ён сам удзельнічыў хлапчуком. Пазыція, пераехаўшы сяўпрышта ў Віцебск, а потым у Менск, супрацоўнічае ў розных антыфацісткіх выданнях. А ў канцы вайны працуе, як работнік у буйраў Німеччыны.

Пасля вайны Юрка Віцьбіч, разам з нашай выдатнай пісьменніцай

з'явіўся на вялікім Вялікіх, дзе ў верасьні 1941 г. стаўці помнік на парогах брацкіх могілках блізу 1000 вялікіх паўстанцаў і партызанаў, расстрэляных бальшавікамі пасля славутага Вялікага паўстання 1918 г., у якім ён сам удзельнічыў хлапчуком. Пазыція, пераехаўшы сяўпрышта ў Віцебск, а потым у Менск, супрацоўнічае ў розных антыфацісткіх выданнях. А ў канцы вайны працуе, як работнік у буйраў Німеччыны.

Пасля вайны Юрка Віцьбіч, разам з нашай выдатнай пісьменніцай

з'явіўся на вялікім Вялікіх, дзе ў верасьні 1941 г. стаўці помнік на парогах брацкіх могілках блізу 1000 вялікіх паўстанцаў і партызанаў, расстрэляных бальшавікамі пасля славутага Вялікага паўстання 1918 г., у якім ён сам удзельнічыў хлапчуком. Пазыція, пераехаўшы сяўпрышта ў Віцебск, а потым у Менск, супрацоўнічае ў розных антыфацісткіх выданнях. А ў канцы вайны працуе, як работнік у буйраў Німеччыны.

Пасля вайны Юрка Віцьбіч, разам з нашай выдатнай пісьменніцай

з'явіўся на вялікім Вялікіх, дзе ў верасьні 1941 г. стаўці помнік на парогах брацкіх могілках блізу 1000 вялікіх паўстанцаў і партызанаў, расстрэляных бальшавікамі пасля славутага Вялікага паўстання 1918 г., у якім ён сам удзельнічыў хлапчуком. Пазыція, пераехаўшы сяўпрышта ў Віцебск, а потым у Менск, супрацоўнічае ў розных антыфацісткіх выданнях. А ў канцы вайны працуе, як работнік у буйраў Німеччыны.

Пасля вайны Юрка Віцьбіч, разам з нашай выдатнай пісьменніцай

з'явіўся на вялікім Вялікіх, дзе ў верасьні 1941 г. стаўці помнік на парогах брацкіх могілках блізу 1000 вялікіх паўстанцаў і партызанаў, расстрэляных бальшавікамі пасля славутага Вялікага паўстання 1918 г., у якім ён сам удзельнічыў хлапчуком. Пазыція, пераехаўшы сяўпрышта ў Віцебск, а потым у Менск, супрацоўнічае ў розных антыфацісткіх выданнях. А ў канцы вайны працуе, як работнік у буйраў Німеччыны.

Пасля вайны Юрка Віцьбіч, разам з нашай выдатнай пісьменніцай

з'явіўся на вялікім Вялікіх, дзе ў верасьні 1941 г. стаўці помнік на парогах брацкіх могілках блізу 1000 вялікіх паўстанцаў і партызанаў, расстрэляных бальшавікамі пасля славутага Вялікага паўстання 1918 г., у якім ён сам удзельнічыў хлапчуком. Пазыція, пераехаўшы сяўпрышта ў Віцебск, а потым у Менск, супрацоўнічае ў розных антыфацісткіх выданнях. А ў канцы вайны працуе, як работнік у буйраў Німеччыны.

Пасля вайны Юрка Віцьбіч, разам з нашай выдатнай пісьменніцай

з'явіўся на вялікім Вялікіх, дзе ў верасьні 1941 г. стаўці помнік на парогах брацкіх могілках блізу 1000 вялікіх паўстанцаў і партызанаў, расстрэляных бальшавікамі пасля славутага Вялікага паўстання 1918 г., у якім ён сам удзельнічыў хлапчуком. Пазыція, пераехаўшы сяўпрышта ў Віцебск, а потым у Менск, супрацоўнічае ў розных антыфацісткіх

БЕЛАРУСЫ ПАД ПОЛЬШЧАЙ

Пераглядаючы беларускія савецкія газеты ѹ часапісы, сустракаешася зь дзяўна звязаю: у іх бадай мітога на піштаци пра жывцё Беларусаў пад Польшчай, якіх там нія не мешч, як мілён чалавек. Здавалася-б, што каго-каго, а скыхару савецкай Беларусі мусіла-б цікаўці, як маюцца, як жывуць суседзі-суродзіцы ў сацыялістичнай Польшчы.

У беларускіх савецкіх газетах — 1 пра Вугоршчыну, 1 пра Кубу, 1 пра Афрыку, а пра Беласточчыну, дзе жыве 750 тысячай карэана беларускага жыхарства, ніяма бадай нікія весткі.

Тымчасам, Беларусы Польшчы робяць ўсё мягчымае, каб захаваць сваю беларускасць. Найболыг руціца пра гэта Беларуское Грамадска-Культурнае Таварыства зъ сядзібай ў Беластоку, і шырокую сектаю аддзелаў па ўсёй Беласточчыне ѹ Бельшчыне.

Беларуское Таварыства мае ѹ сваю тыднёвую газету „Ніва” зъ літаратурным дадаткам „Белавежжа”. У газете найпайней адлюстраўвае беларуское грамадзкае ѹ культурнае жывцё Беласточчыны. Вось, што даведаўся зъ „Ніве” за першыя два месяцы 1965-га году:

У канцы леташняга году споймалася было 15 год ад заснавання Беларускага Ліцэю ѹ горадзе Бельску. На прадзягу гэтых 15-х год зъзмененным дырэкторам Бельскага Ліцэя быў дазваны пэдагог Яраслав Кастыцэвіч. Вось што ён сказаў — як паведамляе „Ніва” — у сувязі зъ юбілеем Ліцэю:

— Пачыналі мы ѹ 1949 годзе ад 43 вучняў і колькіх настаўнікаў. Цяпер маєм 650 вучняў. Ліцэй пакінуў ужо 492 асобы з атэстам съпеласяці. Балышчыны зъ іх паматаюць пра школу, наведваюць яе пры кожнай нагодзе.

Бельскі Ліцэй, як піша газета „Ніва”, мае ўсе патрэбныя навуковыя габінёты ѹ прылады ды высока-кваліфікованыя выкладчыкі. Асаблівая ўвага аддаецца ѹ Ліцэі матэматыцы ѹ фізыцы — навукам будучыні. „Апора й карэн” беларускія мовы ѹ школе — выкладчык Ілья Бернат. Як падае ка-

спандант „Ніве”, — Бернат „адкрыў сотням людзей зачараваны съвет пляменных нашых продкаў. Крыўчоу, праз прызму вялікіх спадчынікаў народу Багушэвіча, Купалы, Коласа, Багдановіча. Улюбёным творам настуніка быў „Курган” Янкі Купалы. Бяз большых намаганняў удавалася яму наўчыць ліцэйціх гэтае пазмы напамяць.

Як мы ўжо казалі, беларуское жывцё Беласточчыны кіруе Беларуское Грамадска-Культурнае Таварыства. У плянах Таварыства на пачатак сёлетняга году адно з першых месцаў здаймае справа прыягнення да дзейнасці ѹ Таварысьце настаўнікаў, выданье зборніка беларускіх народных песень ѹ Беласточчыны, апрацаванага кампазітарамі Цюкшам, зборніка вершаў паэты Віктара Шведа ды літаратурнага альманаху, у якім маюць зъмешчаныя творы 15-х аўтараў.

Руціца Таварыства ѹ пра культуру беларускіх мовы, што важна ѹ краі, дзе дзяржаўная мова — польская. Гэтак, ніядаўна ѹ памешчаны Галоўнага Праўлення Таварыства ѹ Беластоку адбыўся вельмі ўдаль, „конкурс беларускіх мовы”, арганізаваны Таварыствам і Аддзелам Асьветы. Вучні беларускіх ліцэяў у Міхалове ѹ Бельску, а таксама іншых школаў Беласточчыны, доклямавалі на гэтым конкурсе творы Купалы, Коласа, Танка, Лынкава, Куляшова ды іншых беларускіх пісьменнікаў. Цэнтральны конкурс быў папярэджаны дэкламаторскім конкурсамі ѹ паасобных школах, а пасля ў паветах.

Добра працујуць у Беласточчыне бібліятэкі. Вось паказальная ілюстрацыя гэтага: за адзін квартал апошніяго года ѹ вёсцы Грэдалі, прыкладам, былі прачытаны 122 беларускіх кнігі. У гэтай-же вёсцы заснаваўся ніядаўна свой інструментальна-харавы калектыв. Цікава, што ўздел у ім бярэ не адна моладзь, але і старэйшия мужчыны ды жанкі.

Да нумару „Ніве” за 7 студзеня сёлета быў дадзены беларускі календар на 1965 год. У календары

гэтым паданыя съвты (паводле старога й новага стылю) ѹ імёны съвтых на штодня. Выдала Беларуское Таварыства ѹ календар-альманах. Апрача праваслаўных і каталіцкіх съвты, у календары-альманаху зъмешчаныя вершы й артыкулы. Артыкулы гэтыя на гісторычныя ѹ сучасныя томы. Вось некаторыя загалоўкі: „Праўнае становішча Беларусаў у перадавеній Польшчы”, „Дзеяч Грамады Павал Валошын”, „Беларуска-Польская культурнае супрацоўніцтва”. У альманаху зъмешчаныя таксама беларускія песні з нотамі ды шмат практычных парадаў да штодзённага жывця ѹ селавай гаспадаркі.

Выдала ніядаўна Беларуское Таварыства ѹ наўковы зборнік. У зборнік уваходзілі, між іншага, артыкулы: „Некаторыя пытанні беларускай нацыянальнай руху” Вінцава Скульбоўскага, „Старонкі гісторычнай барацьбы рэвалюцыйных гарбароў у Крыніках” Паўла Кожаца, „Вялікі ў цэнтры беларускага супрацоўніцтва” у часе Студзенскага Пад'ёмства” Францішка Бярніковіча, вялікі артыкул Аляксандры Бергман, „Беларуска-Сялянска-Работніцкая Грамада” ды цэлы лік іншых матар'ялаў. Вокладка зборніка аздоблена прыгожым беларускім народным вузорам.

Гаворачы пра беларускія народныя вузоры, да рэчы будзе прыгадаць, што ѿ „Ніве” за 14 лютага сёлета ѹ артыкуле „Даўгавечнасць старых формаў” пішаша: „Цяпер жанчыны многіх вёсак Гайнавічыны й Бельшчыны ткуць яны менш, чымся іхныя бабкі й прабабкі...” І хоць ткуць яны — як выяўляеца — „пераважна паводле ўстаноўленых спадчылістымі ад народнага мастацтва ўзору”, на продаж, — ўсё ж адно з каштанаў народных мастацтваў Беларусі — ткацтва — у Беласточчыне не адмірае.

У валюшных нумарох „Ніве” зъмешчаны рад вершаў беларускіх пэдагогаў, што бароняць родную зямлю й родную мову, у тым ліку вершы беларускіх савецкіх пэдагогаў „Зямяль май” Ніны Тарас і „Родная мова” Пімена Панчанкі.

Н. А.

НОВАЯ РАДЫЯПРАГРАМА „ІНТЕР-ЭТНІК ФОРУМ”

Дзяякуючы ініцыятыве а. Джэймса Бранча з Атавы, ведамага ѹ Канадзе краініка радыяпраграмаў „Аўр Вэй оў Лайф” ад 1942 да 1954 гг., у якіх ён ускрываў сутнасць камунізму, у Таронта пайсталі ад 31 траўня сёлета радыяпраграма „Інтар-Этнік Форум” падрадыстанцы СіКайЭф Эйч (слухаіце яе ѿ панядзелкі ал гадз. 9:30 да 10 увечары). Мэта гэтых радыяпраграмаў: 1. азнямленыне паангельску (пазней будзе ѹ французску з Мантрэаля) з гісторычнай, надзеямі асыпірдыні ўсіх этнічных групаў; 2. азнямленыне з культурамі, звычаямі й традыцыя-

мі этнічных групаў з мэтаю ўзбагачэння канадскай культуры; 3. інфармаваныне аб сувязях этнічных групаў з іхнімі народамі да акіянам, якім аказываюць яны духовую дапамогу ѹ іхных вызвольных імкненнях; 4. пропагаваныне ідэяў свабоды й змагання з камуністычнай пропагандай.

У праграмах кожны тыдзень будзе выступаць іншай этнічнай групі. Трэба спадзявацца, што ѹ Беларускія Таронта ѹ аколіцаў выявіць належную зацікаўленасць праграмай і шмат у чым скарыстаюць яе.

А.-віч

ДЗЕНЬ СТУДЫЯУ F. I. T. C. R. E.

На ўсім хібе ведама, што хаваецца пад гэтымі шасіцімі літарамі: F. I. T. C. R. E. Гэта адна з міжнародных эміграцыйных арганізацый, поўны назоў якой у французскай мове гучыць: Federation Internationale des Travailleurs Chrétiens Refugees et Emigrés.

Ужо сам назоў гаворыць пра ха-

Беларускія ўдзельнікі „Дня Студыяу”

рактар гэтае арганізацыі. Трэба даць, што дагэтуль яна задзіночала эмігрантаў і ўцекачоў з краінай, паняволеных бальшавізмам, але, нажаль, як ўсіх. Сяньня-ж гэта арганізацыя ўжо ахоплівае ўсіх чиста ўцекачоў із за зялезнай застонцы, а павет і краіна, што знаходзяцца вонкак Эўропы. Такім паддакам, арганізацыя гэтае ахоплівае Беларусаў, зарыгізованых у Аўгінаны Беларускіх Работнікаў у Францыі ды ѿ Салозе Беларускіх Работнікаў у Бельгіі.

Пасля заканчэння Дня Студыяу беларускія прадстаўнікі адбылі ѹ саюзу собску нараду. На ёй былі выказаныя пажаданні, каб падобны дні студыяу ладзіліся ѹ беларускіх нацыянальных асяродках. Таксама былі выказаныя пажаданні, каб беларускім сындыкальным рухам былі ахоплены наўмыя супродзічы ѹ тых краінах, дзе яшчэ такога руху няма.

Уладзімер Суліч

СЁЕ-ТОЕ

Задоўга перад восьмым травенем сёлета пачала напружаным тэмпам трайчэць бальшавіцкая „роднапартыйная” пропагандовая машына. Рыхтаваліся-ж съвятаваць 20-годдзідзе перамогі над фашыстоўскай Німеччынай.

Зразумела, ніхто-ж не чакаў, што прыгадаюць, як Сосо Адольфа да гэней вайны падкаўміліваў нарабаваным, хаяць-б саме ѹ беларускім дабром, ці тое, як „добраўствені” ѹ першыя часы, пяткі падмазаўшы, без агляду на ўсход перла. Але-ж так забрахаліся ѹ гэраізме гэтак званага савецкага народу, што выйшаў надзвычайны кур'ез: забілі на тры мілёні Немцаў больш, чым ся іх было ѹ арміі на прысаду ўёй другой сусветнай вайны. Гэта факт.

Адно трэба прыраўняць лічбы ѹ „Сусветнага Альманаху” ѹ лічбы бальшавіцкія. От дык ужо ў брахуны!

Вядома-ж у эсэсры ёсьць прымаўка такая: „да пусть врут, все равно слушать”. Дык гэта там яны мусіць слухаць, бо выбару-ж няма. Нам-ж, вольным людзём, адно рагатада хочацца. Адылі на трэба замыкацца, зъ якой мэтай „роднапартыйная” брахуны чаўпць нясысвеццу ѹ горыстстве ѹ перамогах. Маладое пакаленне не даведаецца ѹ вкладзе ѹ перамогу іншых народоў, перадусім заходніх хаяўсусівіцкіх, адно атрымае ѹ ўражаныне, што сам чырвона-бальшавіцкі Геркулес задушыў гітлераскую пачвару. Значыцца, іншымі словамі, цэлы съвет бальшавіком сваё жывцё заўдзячае.

Кузьма Чорны меў вялікі дар, пісьменніцкі талент і, няма сумліву, узбагаці-бы народную літаратурную скарбніцу, калі-б антынародныя каляніяльныя бальшавіцкі рэжым не змарнаваў пісьменніка ѹ сопрэзлістичнай калатумы.

Пісьменнік ніколі не пакідаў на дзяяў, што некалі прыйдзе воля ѹ тады зможа распусціць свае творчыя крылілі. У сёлетні 4-м нумары „Польшчы” зъмешчана нямногае, але вельмі-ж вымоўнае, „Са спад-

of recent years some light industry developed round the cities.

Гэта нацыянальны мастак, поўны як мае быць.

22 лістапада. Бадай што ѿ жыцці, як у „кватэры”... А тут-ж па адным калідоры рамантуюць кватэры Р-ву. Там съветла і добра. Там Р-ву можна будзе круціць патэфон і гуляць у „пульку”. У нас няма ўласнага жывця, мы ёсць аддаем дзяржаўве.

Характэрна, што амаль скроў у сваіх запісках Кузьма Чорны ўжывае стары прайдзіўныя назоў стаўпіць Беларусі — Менск, а не ўведзеныя Маскалямі „Мінск”. На бач. 155-й ён тлумачыць: „Менск перайшоў у склад Рускіх імпэрыі з прычыны падзелу Польшчы. Менск, такім парадкам, перайшоў да Расеі з польскім вымаўленнем „Мінск”. Тое самае і Наваградак — „Ново-грудзік”.

Людзі, якія ня ведаюць ні законы мовы, ні гісторыи Беларусі, ні самой мовы — ні беларускай, ні польской, ні рускай (жаргон, якія яны гавораць і пішуць, нельга называць мовай) здолець, на вялікі жаль, устанавіць правіла пісанца на Менск і не Наваградак, як пішацца ў рускіх, беларускіх, славянскіх літарах, а „Мінск”, „Навагрудак” гэта значыцца — у польскім вымаўленні. І гэтыя людзі верылі, што яны змагаюцца гэтым мерапрыемствам з упльвамі польскай мовы на беларускую.”

Няма сумліву, што Кузьма Чорны ведаў больш, ды сказаць яму могавет у прыватным дзёньніку.

Byelorussia is a peaceful land of forests and pastures lying on the marches of Eastern Europe. The country has no access to the sea, but is watered by many rivers...

The Byelorussian people are mainly farmers who produce flax, rye, and potatoes as well as cattle and pigs, but

Край наш бедны, край наш родны! Гразь, балота ды пясок... Чуть дзе трохі лут прыгодны, Хвойнік, мох ды верасок.

Або чаму-б не прыгадаць сошку ѹ лапці?

БЕЛАРУСКАЕ ВЫСТАУЛЕНЬНЕ НА ВЫСТАУЦЫ

На Сусветнай Выстаўцы ў Нью-Ёрку, побач із дзвіснымі дасягненнямі нашага стагодзьдзя ды ўсімі фантастычнымі атракцыёнамі, — наведвальнікі чакае ў багаты выбар самых розных мастацкіх паказаў, між імі — і паказы народнага мастацтва нацыянальных мяшэній Амэрыкі.

У нядзелю 27-га чырвена сёлета, прыкладам, адміністрація выстаўкі запрасіла выступіць тут із мастацкім паказам міжнародную амэрыканскую арганізацыю „Фолкс Фэстываль Каўніл” — „Раду народных фэстываляў”. Мэтаю гэтае арганізацыі — перахоўцаў і пашыраць мастацтва паасобных этнічных груп, што жывуць у Амэрыцы.

Амэрыка — гэта край, дзе культура гэтых народных груп не забараняецца, а наадварот, падрымліваеца ў заахвочваецца. Вельмі добра падкрасылі быў гэта летась мэр гораду Нью-Брансвіку Чэстэр Паўлюс. Выступаючы на апошній Сустэрчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі, ён, між іншага сказаў:

„Мне заўсёды прыкра за тых людзей, што ня вучань сваіх дзяцей роднае мовы. Я ўважаю, што младзі кожнай этнічнай групі паўніна ѹсьці съядамі бацькоў. Дык гардзечеся сваё спадчынай і заставаіць верныя сваі роднай мове!”

У рамах мастацкага паказу Фолкс Фэстываль Каўніл на Сусветнай Выстаўцы 27-га чырвена сёлета ўзделічала ішэць груп — Беларусы, Вугорцы, Філіпінцы, Паля-

кі, Эстонцы і Украінцы. Нацыянальнымі съязгамі гэтых груп была ўпрыгожаная ў сцене. Між імі вельмі прыгожа выдзяляўся белчырвона-белы беларускі съязг.

Паказ пачаўся а гадз. 7-ай увечары на адкрытым стадыёне павільніку „Зінгер Боўл”.

Як можна было меркаваць, да ўзделу ў паказе былі выбраныя лепшыя танцавальныя групы, бо ўсе бадай паказаныя імі танцы былі на высокім узроўні. Асабліва спадчынай дзеячом, паза беларускімі, філіпінскімі танец з кіямі, польскімі „Куяўкамі”, вугорскім танец ды іншым.

Беларусы — танцавальная група Згуртавання Беларуское Моладзі пад кірауніцтвам Алы Орсы-Рамана, які раз засьветчылі сваю злажданасць, тэмпераамант і дбайніцтва аб вонкавым выглядзе. Беларуское моладзі, што выступала на прыканцы паказу, ужо ў сувяце рэфлектараў, выканала тры танцы: „Крыжачок”, „Таўкачыкі” і „Мікіту”, усе тры — вясёлі, жывава і заўтраўдны памастацку.

Здольным канфэрансіе паказаў сябе ў танцор груп — сп. Дубовік.

Выступлені танцавальная група Згуртавання Беларуское Моладзі пад кірауніцтвам Алы Орсы-Рамана, які раз засьветчылі сваю злажданасць, тэмпераамант і дбайніцтва аб вонкавым выглядзе. Беларуское моладзі, што выступала на прыканцы паказу, ужо ў сувяце рэфлектараў, выканала тры танцы: „Крыжачок”, „Таўкачыкі” і „Мікіту”, усе тры — вясёлі, жывава і заўтраўдны памастацку.

Карыстаючыся з нагоды прысутнасці бацькоў, былі закранутыя настаўнікамі важныя пытанні: як дапамагчы школе з даездам дзяцей, з павіліччынём колькасці вучняў і г. Да настаўнікі бескарыслівада даюць сваю працу ў час для нацыянальнага ўзгадавання дзяцей, зацюе на ўсіх школаў або прыпынілі пасыланні іх. Няма цяжкасці з вучнямі, яны ахвотна наведваюць школу, але, нажаль, ёсьць цяжкасці з бацькамі.

У будучыні мы ўсё-ж хацелі-б чацька большага зразуменія бацькамі карысці беларускую школы для іхніх дзяцей.

БЕЛАРУСКАЕ КАТАЛІЦКАЕ ЗГУРТАВАНЬНЕ „РУНЬ” У НЬЮ-ЁРКУ

выказвае сваё шчырае спачуванье сем'ям Губартай і Мерлякоў з прычыны съмерці съпруга памяці АНТОНА ГУБАРТА, народжанага ў 1890 годзе на Случчине. Хай лёгкай яму будзе амэрыканская зямля!

УПРАВА
Аддзелу „Руні” ў Нью-Ёрку

ЗАКАНЧЭННЫЕ ЗАИГТАКУ У БЕЛАРУСКАЙ ШКОЛЕ У НЬЮ-ЁРКУ

У суботу 12 чырвена Беларуская Сыботная Школа ў Нью-Ёрку ўрачыста закончыла свой школын год.

З гэтага нарады адмысловыя Малебен адслужылі Уладыка Васіль, ён-жа ў настаўнік рэлігіі ў школе. Пасылья Малебену ў маствацкай частцы выступалі вучні з дэкламацыямі, сцэнічнымі абрэзкамі, музычнымі і складавымі нумарамі. Наапашку дзеци дзяякаў настаўнікам, паднеслі ім букеты красак і адмысловыя падаркі.

Карыстаючыся з нагоды прысутнасці бацькоў, былі закранутыя настаўнікамі важныя пытанні: як дапамагчы школе з даездам дзяцей, з павіліччынём колькасці вучняў і г. Да настаўнікі бескарыслівада даюць сваю працу ў час для нацыянальнага ўзгадавання дзяцей, зацюе на ўсіх школаў або прыпынілі пасыланні іх. Няма цяжкасці з вучнямі, яны ахвотна наведваюць школу, але, нажаль, ёсьць цяжкасці з бацькамі.

У будучыні мы ўсё-ж хацелі-б чацька большага зразуменія бацькамі карысці беларускую школы для іхніх дзяцей.

Настаўніца

Завяртанцы атрымалі падарак

Калісці людзі далі ў рукі Няптуну трывубец, Мяркуру кадуцэй, а Пану жалейку. Усё гэта, шчырае кажучы, скалюгодна. Вось прыйдзе час і на плошох усіх гарадоў сувету застыгне ў мармуры і бронзы завяртанец, уздымаючы ў руцэ гаячны ключ. Не дацё веры? Сумлявацца?

Дык паслушайце, калі ласка. У сёлеташнім красавіку ў Москве адбыўся, даруйте за слова, пленум завяртанца з усяго што ні ёсьцяка СССР. З гэтага прычыны № 32-881 „Голоса родины” звязаўся даўжэны артыкул „Руку тым, хто хоча сябраваць”, упрыгожаны вакол патрэтам галоўных красамоўцаў. Паміж імі пачеснае другое месца займае чарнілавы, камплект дзяцюн із сталінскім вусамі, што вельмі-ж надаецца для шыльды mestachkovaе галіярні. У свайго руцэ ён тримае вешта падобнае, як нам спачатку здаўся, да камортону вясковага дзячка. Але-же мы памыліліся ў ахвотна вызнаём сваю памылку.

Пад патрэтам тым выразна падпісаны:

„Л. Я. Прокшы”

— а ў кагадзе згаданым артыкуле, паміж іншага, адзначана:

„...Вось ключ. Стары гаячны ключ — распачаў свой выступ Ляванід Прокшы, наемнік старшыні Беларускага таварыства” і г. д., і г. д. Пэўнеч, нябарака, або, узяўшы пад сумлеў розум сваіх напарнікаў, імкнуся давесці ім, што заўтраўдзімае ў руцэ ключ, а на камбайн, або, эсубіўшы ўсія дзвері, навест з іхняга боку, прыцягнёт ту месца з Менску аж у Москву рэчавы доказ. Але ці на лепш пазнаёміца з ягоным прамовай?

Калі дашь веры Ляваніду Прокшы, дык 70-цігадовы дзед з Бастону Мікіта Чырскі, які ў 1912 годзе

СЯМЕЙНАЯ ХРОНІКА

БЕЛАРУСКІЯ ВЯСЕЛЬЛІ

8 травеня сп.-на Ніна Дуб выйшла замуж за сп. Адама Рыбака. Шлюб ім даваў прат. а. В. Сагайдакіўскі ў царкве сьв. Эўфрасінні Полацкай у Таронта. Вясельле адбылося ў Украінскім Народным Доме. Сп.-на Ніна Дуб была добра ведама сваёй калёніі актыўным узделам у танцавальных гурткох прыўвіненія.

**

Другое беларускае вясельле сп. Анатоля Рымши адбылося 22 травеня з падвойным штобам у вышэй названай царкве ў католіцкім касцёле. Сп. Анатолія Рымши таксама добра ведама сваім частым узделам у танцавальных выступленнях у гурткох народных танцаў падчас розных імпрэз, а таксама ў тэлевізіі.

Нашыя найлепшыя пажаданні сп.-ні Валі Залеўскай з нагоды ейнага нядайнага выхаду замуж. Мы ўсё яе ўмелі цаніць за ейны актыўны ўздел у нашым танцавальным гуртку.

A.-ič

РАДЗІНЫ

Суродзічы ў Канадзе перасылаюць свае найшчырэйшыя пажаданні сп.-ну Жураўскім у Лёндане з нагоды нарадзінай іхнае дачуцькі ў суботу 5 чырвена ў зычыя ім далейшых сямейных радасцяў.

ПАСЛЯ ЦЯЖКАИ АПРАЦЫ

Усім ведамы ў Таронта сп. Янка Хадкевіч меў некалькі тыднія таму цяжкую апрацюю нага. Справа ўсё ўшыць выглыдае зацяглай і скампакаванай. Таму Беларусы Таронта задзіночваюцца ў шчырэйшыя пажаданнія яму як найхутчэйшага выздараўлення.

СКОНЧЫЛІ СЯРЭДНЮЮ ШКОЛУ

Оля Дубаневіч, Уладзімер Сяргеевіч і Славік Грэйкевіч скончылі сярэднюю школу (тэхнікум) у Клілендзе. Усе яны належаць да Згуртавання Беларуское Моладзі ѹ ягонае танцавальная гуртка. Трэба спадзівацца, што ў каледжах будуть таксама добрымі разрэзантанамі народу, з якога паходзяць.

МЕСЦА ПРАНЬЦІША БАГУШЭВІЧА У ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

У сувязі з сёлетнімі 125-ымі ўгодкамі ад нараджэння ў 65-ымі ад съмерці Праньціша Багушэвіча ў Беларускім Інстытуце Навукі Мастацтва быў 12 чырвена сёлета прызначытэльны ў музычнай школе прыўвіненія. У сувязі з ім ўзгадаваннем дзяцей, зацюе на ўсіх школаў або прыпынілі пасыланні іх. Няма цяжкасці з вучнямі, яны ахвотна наведваюць школу, але, нажаль, ёсьць цяжкасці з бацькамі.

Узгадаванне

выхаду

із Случчыны ў Амэрыку,

наважыць на сконе свайго жыцця

наведацца Беларусь.

Апрача розных

падарункаў сваяком і знаёмым, ён

захапіў з сабой стары гаячны ключ,

бо можа той прыдацца ў сялянскай гаспадарцы.

Аднак калі Чырскі пабачыў

малебен, які сымбаліз

валічнай беларускай літаратурой

адміністраціі

адміністраціі